

ОДНОС РЕВИЗИЈЕ ТЕХНИЧКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И РЕВИЗИЈЕ ПРОЈЕКТА СА АСПЕКТА БЕЗБЈЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПскоЈ

RELATIONSHIP BETWEEN REVISION OF TECHNICAL DOCUMENTATIONS AND ROAD SAFETY AUDIT IN THE REPUBLIC OF SRPSKA

Миленко Џевер¹, Милка Шкрбић², Милија Радовић³ и Милан Тешић⁴

Резиме: Изградња, реконструкција и рехабилитација објекта, самим тим и путне инфраструктуре дефинисана је Законом о уређењу простора и грађењу Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 40/13).

Поред наведеног, а у складу са директивом 2008/96/ЕС и важећим Законом о безбједности саобраћаја Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 63/11), успостављена је независна ревизија пројеката са аспекта безбједности саобраћаја. У досадашњој пракси и примјени ревизије пројеката са аспекта безбједности саобраћаја, створене су недоумице о значају и улози, те односа исте према техничкој ревизији пројеката.

У оквиру овог рада, представљени су приступи обе ове ревизије, те њихов међусобни однос, односно положај и значај и једне и друге у процесу изградње, реконструкције и рехабилитације јавних путева.

Кључне ријечи: Безбједност саобраћаја, РСА, техничка контрола пројеката обавезно заустављање

1. УВОД

Саобраћајна инфраструктура као јавна инфраструктура представља објекте на површини или испод површине земље и воде изграђене или планом су предвиђени за изградњу који омогућавају кретање људи, добара, производа и др., при чему јавни пут представља површину од општег значаја за саобраћај, коју свако може слободно да користи под условима одређеним законом и коју је надлежни орган прогласио јавним путем.

У Републици Српској јавни путеви се разврставају на ауто-путеве, брзе путеве, магистралне путеве, регионалне путеве, локалне путеве и улице у насељу.

Изградња, реконструкција и рехабилитација објекта, самим тим и путне инфраструктуре Републике Српске, дефинисана је Законом о уређењу простора и грађењу Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 40/13). У оквиру овог Закона дефинисане су различите фазе које сукцесивно слиједе једна другу, а које за крајњи циљ имају издавање грађевинске дозволе.

Правилником о садржају и контроли техничке документације („Службени гласник Републике Српске“, бр. 40/13), прописани су дијелови техничке документације, садржај техничке документације, врсте пројеката који чине техничку документацију, формирање техничке документације, контрола техничке документације и накнада за израду, ревизију и нострификацију техничке документације. Истим Правилником уређено је да се техничка контрола документације врши кроз:

- ревизију техничке документације и

---

¹ дипломирани инжењер саобраћаја, агенција за безбједност саобраћаја Републике Српске, змај јовина 18, 78000 Бања Лука, Република Српска, e-mail: m.dzever@absrs.org

² Завод за изградњу Бања Лука, ул. Марије Бурсаћ 4, Бања Лука, milka.skrbic@zibl.net

³ дипломирани инжењер саобраћаја, агенција за безбједност саобраћаја Републике Српске, змај јовина 18, 78000 Бања Лука, Република Српска, e-mail: m.radovic@absrs.org

⁴ дипломирани инжењер саобраћаја, агенција за безбједност саобраћаја Републике Српске, змај јовина 18, 78000 Бања Лука, Република Српска, e-mail: m.tesic@absrs.org

- нострификацију техничке документације

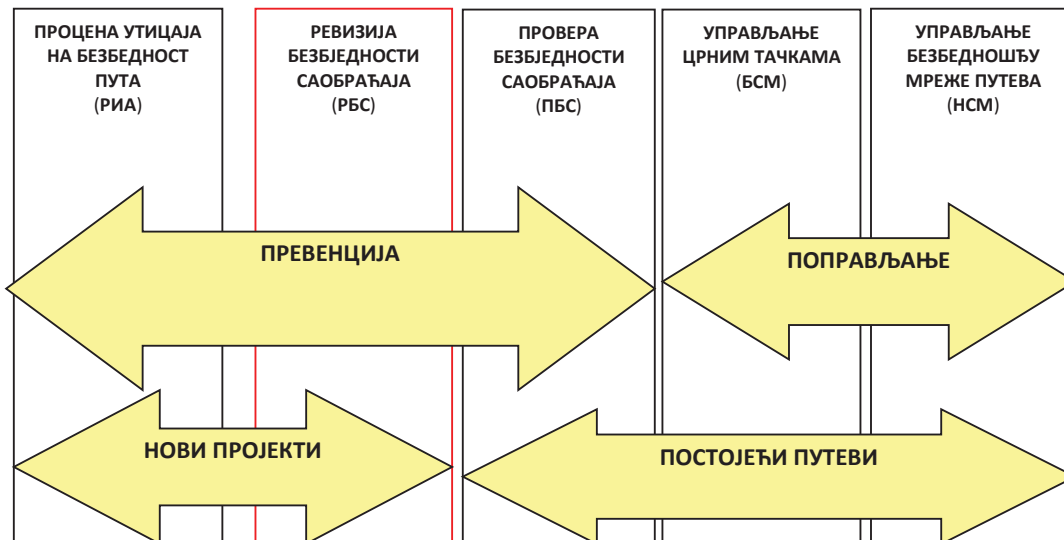
Неопходно је напоменути да се нострификација техничке документације врши у случајевима када је техничка документација урађена у иностранству и у том случају ревизија документације је обавезна.

Поред наведеног, а у складу са директивом 2008/96/ЕС и важећим Законом о безбједности саобраћаја Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 63/11), успостављена је независна ревизија пројеката са аспекта безбједности саобраћаја.

Правилником о условима и начину ревизије и провјере безбједности саобраћаја, условима и начину лиценцирања ревизора и провјеривача („Службени гласник Републике Српске“ број 72/12), дефинисане су процедуре Ревизија безбједности саобраћаја (РБС) и Провјера безбједности саобраћаја (ПБС), те услове за услови, обавезе и правци дјеловања за примјену ревизије безбједности саобраћаја, провјере безбједности саобраћаја, услове за обављање послова ревизора и провјеривача безбједности саобраћаја, начин лиценцирања и контроле рада ревизора и провјеривача безбједности саобраћаја, базу података, важећу листу ревизора и листу провјеривача безбједности саобраћаја.

О Безбједносном управљању путном инфраструктуром – објављеном у октобру 2008 – Европска Унија је донела јасну одлуку да ће Ревизија Безбједности саобраћаја бити обавезна за Европску основну мрежу у сљедећим годинама. У поменутој директиви Ревизија безбједности саобраћаја је дио пакета следећих мјера за повећање безбедности пута као што су

- Процена утицаја на безбједност пута,
- Ревизија безбједности саобраћаја,
- Степен безбедности и оперативно управљање мрежом путева (укључујући и управљањем деловима путева високог ризика),
- Провера безбедности саобраћаја,
- Дубинске анализе саобраћајних незгода.

Слика 1. Значај и улога појединих процедура из директиве 2008/96/ЕС

Ревизија Безбједности Саобраћаја (РБС) се врши за путеве у фази пројектовања нових путева, односно реконструкцији постојећих и представља инжењерску алатку која дјелује превентивно у наведеним фазама. За разлику од ревизије безбједности саобраћаја, Провјера Безбједности Саобраћаја (ПБС) представља алатку која се користи у анализи постојећих путева и користи се са циљем побољшања постојећих услова пута у функцији безбједности саобраћаја. Ревизија Безбједности Саобраћаја (РБС) се обавезно спроводи за пројекте јавних путева у фазама идејног пројекта, главног пројекта изградње, реконструкције и рехабилитације, прије почетка експлоатације пута и непосредно после пуштања пута у саобраћаја.

2. РЕВИЗИЈА ТЕХНИЧКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

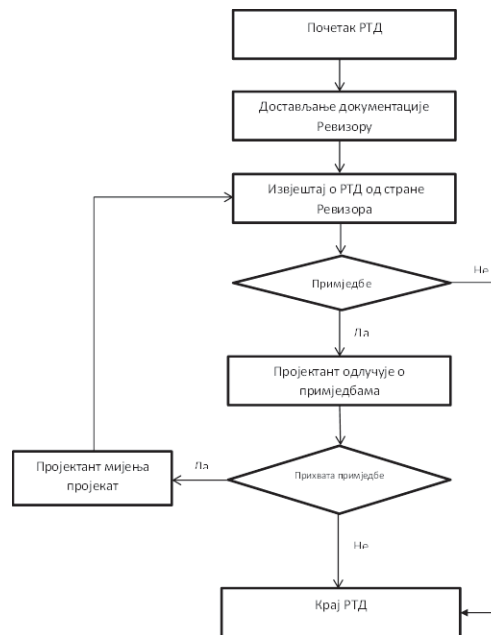
Ревизију техничке документације са свим њеним дијеловима може вршити правно лице које има одговарајућу лиценцу за обављање тих послова. Лиценцу за ревизију техничке документације министар издаје правном лицу које:

- је уписано у судски регистар
- има одговарајуће стручне резултате на пословима израде и ревизије одговарајуће техничке документације,
- које за сваку фазу у радном односу са пуним радним временом, у складу са законом, има најмање:
  - o два дипломирана инжењера одговарајуће струке са лиценцом за ревизију сваке фазе техничке документације, за објекте за које грађевинску дозволу издаје Министарство
  - o једног дипломирана инжењера одговарајуће струке са лиценцом за ревизију сваке фазе техничке документације, за објекте за које грађевинску дозволу издаје орган управе јединице локалне самоуправе

Лиценца за ревизију дијела техничке документације издаје се физичком лицу које има:

- одговарајућу стручну спрему (дипломирани инжењер грађевине, смјер нискоградња, дипломирани инжењер саобраћаја)
- положен стручни испит
- најмање осам година искуства на пословима израде или ревизије техничке документације.

Физичко лице да би вршило ревизију техничке документације, из области саобраћајне инфраструктуре, треба да посједује лиценцу за ревизију грађевинских радова на објектима нискоградње, односно саобраћајне сигнализације.

Слика 2. Упростиђени дијаграм процеса ревизије техничке документације

Ревизијом техничке документације провјерава се:

- да ли је документацију израдило правно лице са одговарајућом лиценцом (лиценца за израду техничке документације за објекте нискоградње)
- да ли је документација комплетна та да ли је пројекат урађен у складу са пројектним задатком
- да ли је документација урађена у складу са локацијским условима и идејним пројектом (уколико је рађен)

- да ли је документација урађена у складу са важећим техничким стандардима, прописима и правилима струке и одредбама одговарајућих закона
- да ли су испоштовани услови из претходно прибављених сагласности и мишљења јавних и комуналних предузећа те других надлежних институција
- да ли су испоштовани услови заштите животне средине и да ли су све фазе пројекта усклађене са предвиђеним мјерама заштите од пожара и експлозија

Након извршене контроле техничке документације сачињава се завршни извјештај о извршеној ревизији техничке документације и издаје се потврда о извршеној ревизији.

Извјештај о ревизији техничке документације између осталог садржи: основне податке о инвеститору, податке о објекту и локацији на којој се гради, опште податке о пројекту који је предмет техничке контроле, податке о правном лицу које је израдило пројект, податке о правном лицу које је извршило контролу техничке документације, податке о главном ревиденту и лицима лицима која су извршила контролу појединих дијелова техничке документације, попис дијелова и садржаја техничке документације, датум вршења техничке контроле пројектне документације, попис дијелова и садржаја техничке документације, закључак о извршеној ревизији техничке документације којом се констатује: да је техничка документација комплетна и да су њени дијелови међусобно усклађени, да је документацију израдило правно лице које има лиценцу за ту врсту објеката, да је документација урађена у складу са пројектним задатком, локацијским условима, да пројектна рјешења задовољавају услове у вези са сигурношћу објекта, да су испоштовани посебни закони, стандарди, технички нормативи и правила струке за ту врсту објеката или се констатују неправилности утврђене техничком контролом и предлажу мјере за њихово отклањање и друго, извјештаје о контроли појединих дијелова техничке документације, потврду о извршеној ревизији, која поред општих података о правном лицу које је извршило контролу техничке документације садржи: изјаву правног лица које је извршило ревизију пројектне документације, име и презиме главног ревидента и ревидентата појединих дијелова техничке документације, стручна спрема и њихови потписи, број и датум потврде, потпис и печат правног лица које је извршило ревизију техничке документације.

Исправност ревидованог пројекта потврђује се овјером на насловној страни сваког од три примјерка увезаног, запечаћеног и овјереног пројекта који је достављен на контролу. Завршни извјештај о ревизији техничке документације чини саставни дио техничке документације

3. РЕВИЗИЈА БЕЗБЈЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

Ревизија безбједности саобраћаја дефинисана је као формална и независна оцјена испуњености захтјева безбједности саобраћаја пројекта изградње, реконструкције и рехабилитације пута од стране независног стручног лица или тима.

Ревизија безбједности саобраћаја (РБС) се обавезно спроводи за пројекте јавних путева у фазама идејног пројекта, главног пројекта изградње, реконструкције и рехабилитације, прије почетка експлоатације пута и непосредно послије пуштања пута у саобраћај. Неопходно је нагласити да је Правилником предвиђено да се процедура РБС проводи прије ревизије техничке документације и саставни је дио пројекта, при изради одговарајуће фазе техничке документације и исту спроводи ревизор.

При избору ревизора, мора се водити рачуна да је он независан од пројектанта и управљача пута, при чему ревизор не може бити пројектант пројекта јавног пута за који се врши РБС, нити може бити наручилац пројекта за који се врши РБС.

Ревизор у извештају о РБС идентификује небезбједне елементе пута, образлаже њихов потенцијални негативни утицај на настанак саобраћајних незгода, односно на посљедице саобраћајних незгода и даје препоруке у циљу унапређења пројекта, односно пута. Управљач пута је обавезан да анализира РБС и писмено се изјасни о препорукама ревизора

Послове РБС могу обављати физичка и правна лица која имају лиценцу, а коју на основу испуњених услова издаје Агенција за безбједност саобраћаја. Основни услови за издавање лиценце за обављање послова ревизије су:

- посједује VII степен стручне спреме, саобраћајног смјера - друмски саобраћај или грађевинског смјера,
- посједује три године радног искуства у струци и
- посједује увјерење о завршеној обуци за ревизоре,
- док за правна лица се издаје лиценца која испуњавају сљедеће услове:
- посједује одговарајуће овлашћење за послове пројектовања у складу са прописима из области пројектовања и грађења,
- посједује три године радног искуства у струци и
- запошљава или ангажује најмање три физичка лица која посједују лиценцу ревизора.

Слика 3. Упростијени дијаграм процеса ревизије безбједности саобраћаја

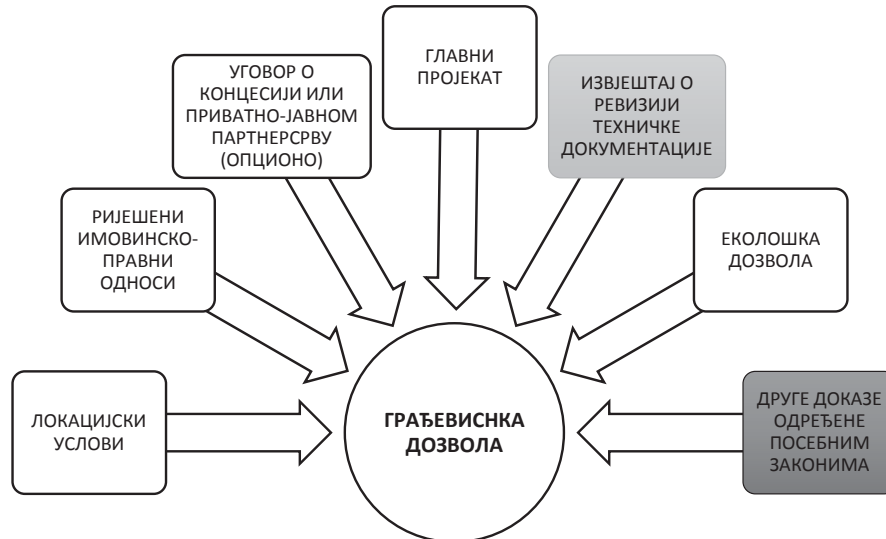
Управљач пута може повјерити ревизију, односно провјеру безбједности пута само ревизорима, односно провјеривачима са важеће листе коју објави Агенција, при чему је управљач пута дужан да један примјерак извјештаја о извршеној ревизији, односно провјери пута и писмено изјашњење управљача пута на извјештај достави Агенцији за безбједност саобраћаја. Контролу рада ревизора и провјеривача, укључујући контролу на путевима, како би се задржао уједначен критеријум и квалитет обављања посла, спроводи Агенција.

5. ДИСКУСИЈА

У оквиру поступка прибављања грађевинске дозволе у Републици Српској, као докази који се прибављају огледају се у прибављању локацијских услова, доказа о ријешеним имовинским односима, уговор о концесији или приватно-јавном партнерству у случајевима кад се путеви граде у том аранжману, еколошка дозвола, те достављају главни пројекат, извјештај о ревизији техничке документације, те други докази одређени посебним законима. Под доказима одређеним посебним законима сматрају се низ доказа који се прибављају у процесу пројектовања и прибављања доказа, а

између осталих могу се издвојити коначна електро-енергетска сагласност, против пожарна сагласност и др.

Упростен дијаграм прибављања доказа у поступку грађевинске дозволе приказан је у оквиру слике 4.

Слика 4. Докази, неопходни за издавање грађевинске дозволе

Имајући у виду претходно наведене чињенице којим је констатовано да је процедура ревизије безбједности саобраћаја установљена прво Законом о основама безбједности саобраћаја на путевима БиХ, те Законом о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске, извјештај о извршеној ревизији безбједности саобраћаја је неопходан и потребан доказ у процеси издавања грађевинске дозволе за јавне путеве. У складу са наведеним може се констатовати да Извјештај о ревизији техничке документације има исту улогу у овом процесу као и Извјештај о ревизији безбједности саобраћаја.

Иако су ове двије процедуре независне, с обзиром да се примјењују на исте објекте (јавне путеве у фаз пројектовања), извршена је компарација ових процедура у дијелу услова за обављање, израде извјештаја, фокуса дјеловања.

Услови за обављање послове ревизије техничке документације се дјелимично разликује у односу на услове за ревизоре безбједности саобраћаја. Да би се физичко лице бавило ревизијом техничке документације, оно мора да посједује осам година радног искуства на пословима пројектовања, односно надзора. У односу на ревизију техничке документације ревизор безбједности саобраћаја мора да посједује најмање три године у струци, те положен испит за ревизоре.

Поред ове разлике, ревизори безбједности саобраћаја могу израђивати извјештаје као физичка лица, док извјештаје о ревизији техничке документације искључиво могу да врше правна лица.

Такође, постоји разлика и у условима за обављање ревизије за правна лица. Наиме, да би правно лице, прибавило одобрење за вршење ревизије техничке документације, мора да има бар једно стално лице које посједује лиценцу за ревизију техничке документације и то за објекте за које грађевинску дозволу издаје јединица локалне самоуправе, док за објекте за које грађевинску дозволу издаје надлежно министарство мора да има запослена најмање два лица која посједују лиценцу за ревизију техничке документације.

За добијање лиценце за обављање послове ревизије безбједности саобраћаја, правно лице поред услова да се бави пословима пројектовања и ревизије, мора да има запослена или ангажована три лица са листе ревизора безбједности саобраћаја.

У погледу садржаја које посматрају разлика се огледа у обиму и фокусу посматрања. Наиме задатак ревизије техничке документације је да утврди да ли је техничка документација у комплекту усаглашена са издатим локацијским условим, те да ли су испоштована правила струке за све фазе које чине техничку документацију, односно да ли су фазе међусобно усаглашене, и др.

Ревизија безбједности саобраћаја се фокусира искључиво на утицај појединих пројектних елемената на безбједност саобраћаја.

У оквиру фотографија које се налазе испод, приказан је прилаз прилази једној раскрсници у Данској прије и послје примјене процедуре ревизије безбједности саобраћаја. Након спроведене ревизије безбједности саобраћаја, приликом реконструкције, прилаз раскрсници је добио сасвим други карактер, посебно са аспекта кретања пјешака.

Слика 5. приказ изгледа дијела раскрснице у Данској прије и послје извршене ревизије безбједности саобраћаја

Фундаментална особина ревизија безбједности саобраћаја је да су најефективније када се предузимају током раних фаза развоја пројекта и пројектовања.

Ревизор у поступку ревизије безбједности саобраћаја првенствено дефинише проблеме и запажања. Под проблемима се обично дефинишу открића, односно недостатке који ће повећати ризик саобраћајних незгода или учесталост истих. Са започетим промјенама пројекта, саобраћајне незгоде и ризик би требало да буду смањени. Ревизор би требало да илуструје његове препоруке вербално или са цртежима.

Под запажањима се првенствено посматрају недостаци који вјероватно неће водити ка настанку саобраћајних незгода, али би се њиховим отклањањем унаприједили одрживост пројекта или би олакшали захтјеве корисника путева. Запажања могу да усмјере пројектанта и наручиоца ка новим корацима, и важним питањим са аспекта безбједности саобраћаја.

У том контексту, важећим Правилником дефинисано је да се ревизија безбједности саобраћаја, обавља прије ревизије техничке документације.

У односу на ревизију техничке документације, у процесу ревизије безбједности саобраћаја постоји међусобна интеракција, сва три учесника у процесу. Наиме у процесу, ревизије безбједности саобраћаја, укључен је клијент, који се изјашњава о проблемима и запажањима и доноси коначне одлуке о измјенама пројекта. У процесу, ревизије техничке документације, интеракција се одвија искључиво између пројектанта и ревидента.

6. ЗАКЉУЧАК

У досадашњој пракси у Републици Српској, без обзира на донешену одговарајућу законску регулативу из области ревизије безбједности саобраћаја, није примјећена значајна примјена ове процедуре у поступку прибављања грађевинске дозволе за јавне путеве.

Више разлога постоји за ово стање. Неки од разлога се огледају у непостојању довољно сазнања о овој процедури, њеној улози у поступку прибављања грађевинске дозволе, па чак постојања игнорисања ове процедуре.

Поред овог, значајно је учешће и конвенционалних ставова о овој процедури као непотребној, с обзиром да постоји процедура ревизије техничке документације. У овом раду, извршена је компарација ове двије процедуре иако су оне по природи, мјесту и улози независне једна од друге.

Међутим, неопходно је нагласити да имају заједнички предмет посматрања, конкретно објекат јавног пута у процесу изградње или реконструкције.

Поред наведеног, за обе посматране процедуре се може констатовати да су:

- • Званичан процес;
- • Независан процес;
- • Спроведен од стране неког са одговарајућим искуством и тренингом;

Суштинска разлика између ове две процедуре, се огледа у фокусу посматрања. Наиме ревизија безбједности саобраћаја ограничена је на питања безбједности пута, док ревизија техничке документације превентивни фокус има на формално-правним питањима, те питањима примјене одговарајућих прописа и међусобне усаглашености појединих фаза пројекта.

Имајући у виду, недавно ступање на снагу прописа који регулишу преоцену ревизије безбједности саобраћаја, неопходна је истрајност у овом процесу, те корекција законских и подзаконских аката, који би имали за циљ значајни примјену ревизије безбједности саобраћаја.

Као што је већ споменуто ове двије процедуре, имају своје мјесто и простор који су законским и подзаконским актима јасно раздвојени и дефинисани. У будућем преиоду, неопходно је поред репересивних мјера, чинити напоре у правцу промјене свијести код представника управљача путева, о значају ове процедуре на друштво.

7. ЛИТЕРАТУРА

- [1]. Фета Синани, Кристи Бомбол, (2007), Елементи предлог-модела за ревизију безбедности путева у Републици Македонији
- [2]. Lárus Ágústsson Civ. Eng., M. Sc. (2006) Road Safety Audit in Denmark
- [3]. Резолуција Генералне скупштине УН 64/255,
- [4]. Глобални план декаде акције за безбједност на путевима, Свјетска здравствена организација,
- [5]. Закон о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр.63/11),
- [6]. Закон о јавним путевима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр.89/13)
- [7]. Закон о уређењу простора и грађењу Републике Српске („Службени гласник“ Републике Српске бр.40/13),
- [8]. Правилником о условима и начину ревизије и провјере безбједности саобраћаја, условима и начину лиценцирања ревизора и провјеривача („Службени гласник Републике Српске“ број 72/12),
- [9]. Правилником о садржају и контроли техничке документације („Службени гласник Републике Српске“, бр. 101/13)